

1 MIKRO, MALÉ A VEĽKÉ ÚČTOVNÉ JEDNOTKY A SUBJEKTY VEREJNÉHO ZÁUJMU

Účtovná závierka pozostáva z troch súčastí:

- súvahy (do 31. decembra 2002 nazývaná aj bilancia),
- výkazu ziskov a strát (zákon o účtovníctve používa názov výkaz ziskov a strát od 1. januára 1993, opatrenie k účtovnej závierke do 31. decembra 2002 používalo aj názov výsledovka) a
- poznámok (do 31. decembra 2002 sa nazývali príloha).

Rozdiel nákladov a výnosov sa nazýva výsledok hospodárenia (do 31. decembra 2002 sa nazýval hospodársky výsledok).

Keď sme už pri terminológii, nedá nám nespomenúť, že sa niekedy stretávame s nesprávnym používaním pojmov:

- účtovná **uzávierka**,
- účtovná **závierka**.

Niekedy sa totiž stretávame s tým, že sa účtovná závierka k 31. decembru označuje (nesprávne) ako účtovná uzávierka, a účtovná jednotka hovorí, že zostavila účtovnú uzávierku, a nie účtovnú závierku.

Účtovná uzávierka predstavuje práce spojené s uzatvorením bežného účtovníctva, t. j. s uzatvorením účtovných kníh ku koncu bežného účtovného obdobia a s prípravou podkladov na vypracovanie účtovných výkazov, t. j. na zostavenie účtovnej závierky. Zjednodušene povedané, **účtovná uzávierka je proces, na konci ktorého je účtovná závierka.**

Právne predpisy prešli určitým vývojom.

1.1 Poznámky v plnom rozsahu a skrátenom rozsahu (1993 – 2002)

V období od 1. januára 1993 do 31. decembra 2002 bolo možné účtovnú závierku – súvahu, výkaz ziskov a strát, poznámky (vtedy sa poznámky nazývali príloha) – zostaviť v plnom rozsahu alebo v skrátenom rozsahu, a to aj riadnu a aj mimoriadnu účtovnú závierku. Od 1. januára 2003 možnosť zostaviť účtovnú závierku v skrátenom rozsahu existovala len pre priebežnú účtovnú závierku (§ 18 ods. 2 zákona o účtovníctve).

1.4 Subjekty verejného záujmu

Subjekty verejného záujmu (SVZ; angl. *public-interest entities*, PIE, nem. *Unternehmen von öffentlichem Interesse*) sú definované v dvoch smerniciach:

- v článku 2 **účtovnej** smernice; v tejto smernici sú uvedené kvôli ich povinnostiam týkajúcich sa **účtovnej závierky**,
- v článku 2 smernice o **štatutárnom audite**; v tejto smernici sú uvedené kvôli ich povinnostiam (a povinnostiam ich auditorov) týkajúcich sa **štatutárneho auditu** ich účtovnej závierky.

Definícia subjektov verejného záujmu je **rovnaká** v oboch smerniciach.

V Slovenskej republike bol pojem subjekty verejného záujmu prevzatý do dvoch rôznych právnych predpisov – zákona o účtovníctve a zákona o štatutárnom audite – pričom v každom z týchto predpisov sú subjekty verejného záujmu definované ináč. Inými slovami, **tieto dve definície nie sú totožné**.

Zákon o účtovníctve v § 2 ods. 14 definuje subjekty verejného záujmu kvôli povinnostiam stanoveným im týmto zákonom, teda povinnostiam týkajúcich sa **účtovníctva**. V zákone o účtovníctve je táto definícia od 1. januára 2015 a dôvodom je, že na tu uvedené SVZ sa z hľadiska účtovníctva pozerá **prísnejšie** ako na ostatné účtovné jednotky:

- nevzťahujú sa na ne veľkostné kritériá pre zaradenie medzi **mikro, malé** alebo **veľké** účtovné jednotky (§ 2 ods. 13 zákona o účtovníctve); SVZ majú **vždy** také povinnosti, aké majú **veľké** účtovné jednotky a nemôžu mať zjednodušenia a úľavy, ktoré majú mikro a malé účtovné jednotky,
- ak je materská účtovná jednotka subjektom verejného záujmu alebo niektorá z jej dcérskych účtovných jednotiek je subjektom verejného záujmu, potom materská účtovná jednotka nemôže byť **oslobodená** od povinnosti **zostaviť konsolidovanú** účtovnú závierku z dôvodu **neprekročenia veľkostných kritérií** uvedených v § 22 ods. 10 zákona o účtovníctve (§ 22 ods. 11 zákona o účtovníctve v znení účinnom od 1. januára 2016, dovtedy to tam bolo uvedené ináč),
- subjekt verejného záujmu, ktorého priemerný prepočítaný počet zamestnancov za účtovné obdobie **prekročil 500 zamestnancov**, uvádza vo **výročnej správe** aj nefinančné informácie o vývoji, konaní, pozícií a o vplyve činnosti účtovnej jednotky na environmentálnu, sociálnu a zamestnaneckú oblasť, informáciu o dodržiavaní ľudských práv a informáciu o boji proti korupcii a úplatkárstvu (= **oblasť spoločenskej zodpovednosti**, angl. *corporate social responsibility*, CSR); § 20 ods. 9 až 12 zákona o účtovníctve, tieto ustanovenia nadobudli účinnosť 1. januára 2017,

3 FORMA POZNÁMOK

Na rozdiel od súvahy a výkazu ziskov a strát, pri ktorých je opatrením o účtovnej závierke veľkých ÚJ a SVZ (a to isté platí aj pre mikro účtovné jednotky a malé účtovné jednotky) predpísaný nielen obsah, ale aj forma (sú predpísané výkazy, formuláre, a tieto sa nemôžu meniť), pri **poznámkach je predpísaný len ich obsah, ale nie forma**. Poznámky sa preto zostavujú vo voľnej forme, ktorá záleží od účtovnej jednotky.

Pozri aj komentár k § 4 opatrenia.

Pri pohľade do histórie vidíme, že vývoj bol rôzny:

- **Obdobie rokov 1993 – 2010.** Od r. 1993 až do r. 2010 nebola forma poznámok predpísaná, poznámky sa zostavovali ako text, doplnený tabuľkami podľa uváženia účtovnej jednotky. Tabuľky boli vhodnou formou prezentácie mnohých požadovaných údajov. Obsah a forma tabuliek boli na zväžení účtovnej jednotky.
- **Obdobie rokov 2011 – 2014.** Počnúc účtovnou závierkou k 31. decembru 2011 boli opatrením MF SR k účtovnej závierke mnohé **tabuľky predpísané**, a to pre uvádzanie číselných údajov. Niektoré z týchto tabuliek sa **smeli meniť**, a to podľa potrieb účtovnej jednotky, a niektoré sa **meniť nesmeli**. Dôvodom pre zavedenie tabuliek bolo spracovanie číselných údajov z účtovných závierok. Údaje zo súvahy a z výkazu ziskov a strát sa spracovávať dali a dajú, pretože boli a sú vo forme jednotných predpísaných formulárov; so spracovávaním údajov z poznámok to bolo horšie. Zavedenie povinných tabuliek malo aj svoju **negatívnu stránku**. Tabuľky boli štandardizované a nevyhovovali situácii, keď účtovná jednotka uskutočnila nejaké neštandardné transakcie alebo nastali nejaké neštandardné okolnosti. Nie vždy boli vhodné napríklad pri zlúčení, splynutí, rozdelení, kúpe alebo vklade podniku alebo jeho časti a pod.
- **Obdobie rokov 2015 – doteraz.** Od 1. januára 2015 nie je forma poznámok predpísaná, zostavujú sa ako text, doplnený tabuľkami podľa uváženia účtovnej jednotky. Už **nie sú predpísané žiadne tabuľky**. V praxi však účtovné jednotky mnohé informácie uvádzajú v tabuľkovej forme, pretože je to tak prehľadnejšie. Opatrenie o účtovnej závierke veľkých ÚJ a SVZ ich k tomu nabáda: „informácie, **ak je to možné**, sa uvádzajú v tabuľkovej forme“ (§ 4 ods. 3 opatrenia; podobne aj § 4 ods. 3 opatrenia pre malé ÚJ). V dvoch prípadoch je podľa opatrenia o účtovnej závierke veľkých ÚJ a SVZ tabuľková forma povinná (štruktúra tabuľky nie je predpísaná):

6 KOMENTÁR K OPATRENIU O ÚČTOVNEJ ZÁVIERKE VEĽKÝCH ÚČTOVNÝCH JEDNOTIEK A SUBJEKTOV VEREJNÉHO ZÁUJMU

Nasleduje komentár k jednotlivým ustanoveniam opatrenia, podľa stavu právnych predpisov k 1. novembru 2018.

Opatrenie

Ministerstva financií Slovenskej republiky

z 3. decembra 2014 č. MF/23377/2014-74,

ktorým sa ustanovujú podrobnosti o individuálnej účtovnej závierke a rozsahu údajov určených z individuálnej účtovnej závierky na zverejnenie pre veľké účtovné jednotky a subjekty verejného záujmu

Zmenené a doplnené:

opatreniami č. 19926/2015-74 a č. 14770/2017-74.

Ministerstvo financií Slovenskej republiky podľa § 4 ods. 2 zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“) ustanovuje:

6.1 § 1 Základné ustanovenia

- (1) Týmto opatrením sa ustanovujú podrobnosti o usporiadaní, označovaní a obsahovom vymedzení položiek individuálnej účtovnej závierky a rozsahu údajov určených z individuálnej účtovnej závierky na zverejnenie pre veľké účtovné jednotky, pre subjekty verejného záujmu a pre štátny podnik. Toto opatrenie sa vzťahuje na subjekt verejného záujmu, ak nie je bankou, pobočkou zahraničnej banky, Exportno – importnou bankou Slovenskej republiky, poisťovňou, pobočkou zahraničnej poisťovne, zaistovňou, pobočkou zahraničnej zaistovne, zdravotnou poisťovňou, správcovskou spoločnosťou, pobočkou zahraničnej správcovskej spoločnosti, dôchodkovou**

6.2 § 2 Súvaha

(1) Obsahové vymedzenie položiek súvahy individuálnej účtovnej závierky nadväzuje na príslušné účty z rámcovej účtovnej osnovy a účty vytvorené účtovnou jednotkou uvedené v účtovom rozvrhu.¹⁾

¹⁾ **Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky zo 16. decembra 2002 č. 23054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovnej osnovy pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva (oznámenie č. 740/2002 Z. z.) v znení neskorších predpisov.**

K ods. 1

Len pripomíname, že rámcová účtová osnova a účtový rozvrh nie je to isté. **Rámcovú účtovú osnovu** vydáva MF SR, a je pre všetky účtovné jednotky záväzná. V súlade s rámcovou účtovou osnovou je účtovná jednotka povinná zostaviť **účtový rozvrh**, v ktorom uvedie syntetické účty, analytické účty potrebné na zaúčtovanie všetkých účtovných prípadov účtovného obdobia a na zostavenie účtovnej závierky a podsúvahové účty (§ 13 ods. 2 zákona o účtovníctve).

Účtový rozvrh je teda rozpracovanie rámcovej účtovnej osnovy na **konkrétne podmienky účtovnej jednotky**.

Terminologická poznámka: Používa sa pojem účtová osnova, nie účtovná osnova a pojem účtový rozvrh, nie účtovný rozvrh (pri závierke je to naopak – používa sa pojem účtovná závierka, nie účtová závierka, pretože to vychádza z iného slovného základu).

V Slovenskej republike je **predpísaná** účtová osnova a postupy účtovania (v krajinách strednej a východnej Európy je bežné, že účtová osnova a postupy účtovania sú predpísané a tým sú aj záväzné; v iných krajinách to bežné nie je). Účtovné jednotky ich musia používať a porušenie tejto povinnosti podlieha sankciám podľa § 38 zákona o účtovníctve. Jednotlivé položky súvahy a výkazu ziskov a strát **nadväzujú** na konkrétne účty účtovnej osnovy a účtovného rozvrhu, pri jednotlivých položkách je v zátvorke uvedené číslo účtu (písmeno „X“ v označení účtu vyjadruje účet doplnený do účtovného rozvrhu, písmeno „A“ za číslom účtu sa uvádza pri označení analytického účtu).

Pozri aj komentár k Vysvetlivkám na vyplňovanie individuálnej účtovnej závierky pre veľké účtovné jednotky a pre subjekty verejného záujmu v kapitole 6.11.11 a komentár k výkazu ziskov a strát v kapitole 6.3 Výkaz ziskov a strát.

Pre záujemcov o **analýzu** súvahy a výkazu ziskov a strát pozri napríklad Šlosárová, A., Blahušiaková, M. 2017. *Analýza účtovnej závierky*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2017.

6.11 Príloha č. 1 Obsahová náplň poznámok

K prílohe č. 1

V tejto časti prílohy č. 1 je predpísaná obsahová náplň poznámok.

6.11.1 Článok I Všeobecné informácie

(1) Názov a sídlo právnickej osoby alebo meno a priezvisko fyzickej osoby podnikateľa a miesto podnikania, ak sa zostavuje účtovná závierka fyzickej osoby podnikateľa. Opis vykonávanej činnosti účtovnej jednotky v nadväznosti na predmet podnikania účtovnej jednotky.

K ods. 1

Obchodné meno obchodných spoločností a družstva je názov, pod ktorým sú zapísané v obchodnom registri (§ 9 ods. 2 Obchodného zákonníka).

Ukážme si to na príklade spoločnosti KPMG Slovensko spol. s r.o. Jej obchodné meno je KPMG Slovensko spol. s r.o. Tak ho je treba v oficiálnom styku aj písať:

- prvé štyri písmená sú veľkým (veľké sú všetky štyri, nielen K),
- potom je jedna medzera,
- v slove Slovensko je prvé písmeno veľké, ostatné malé,
- potom jedna medzera, bez čiarky,
- potom je skratka typu obchodnej spoločnosti (podľa § 107 Obchodného zákonníka obchodné meno spoločnosti s ručením obmedzeným musí obsahovať označenie „spoločnosť s ručením obmedzeným“, postačí však skratka „spol. s r.o.“ alebo „s.r.o.“), spoločníci si z týchto troch zvolili označenie „spol. s r.o.“, a toto je súčasťou obchodného mena, nie tie ostatné dve.

Nie je preto správne:

- dať čiarku medzi „Slovensko“ a „spol.“,
- dať viac medzier tam, kde je oficiálne len jedna, alebo nedať medzeru tam, kde oficiálne je,
- v „spol. s r.o.“ dať bodku za „s“ (s.r.o.), to by bolo aj tak gramaticky nesprávne, lebo za predložkou sa bodka nedáva,
- a pod.

- Porušenie tohto ustanovenia môže viesť k tomu, že **súd rozhodne o neplatnosti spoločnosti** [§ 68a ods. 2 písm. f) Obchodného zákonníka].

No a najneskôr pri zostavovaní tejto tabuľky by sme si mali všimnúť aj **vlastné podiely či vlastné akcie**:

- **Spoločnosť s ručením obmedzeným** nemôže nadobúdať **vlastné obchodné podiely**, t. j. nemôže sa sama sebe stať spoločníkom. Je len niekoľko výnimiek, napr. zánikom právnickej osoby, ktorá je spoločníkom, prechádza obchodný podiel na jej právneho nástupcu (§ 116 Obchodného zákonníka), vylúčenie spoločníka zo spoločnosti, zrušenie účasti spoločníka v spoločnosti súdom, vyhlásenie konkurzu na majetok spoločníka, exekúcia, smrť spoločníka (§ 120 Obchodného zákonníka). Ak spoločnosť nadobudne vlastné obchodné podiely, nemôže vykonávať práva spoločníka a – zjednodušene povedané – do šiestich mesiacov sa ich musí zbaviť.
- Podobne to platí aj v prípade, ak **ovládaná osoba** nadobudne obchodný podiel osoby, **ktorá ju ovláda** (§120 Obchodného zákonníka). K pojmu ovládaná a ovládajúca osoba pozri § 66a Obchodného zákonníka. Napríklad dcérska spoločnosť nesmie nadobúdať obchodné podiely svojej materskej spoločnosti.
- Pre **akciové spoločnosti** je zákaz nadobúdania **vlastných akcií** upravený v § 161 a nasl. Obchodného zákonníka.

Údaje o vlastných akciách sa vyžadujú aj v článku III ods. 1 písm. x). K tejto téme pozri aj kapitolu 9 v publikácii Farkaš, R. 2018. *Vlastné imanie obchodných spoločností. Účtovné aspekty*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2018.

Požadovanou informáciou je aj **návrh na rozdelenie účtovného zisku alebo vysporiadanie účtovnej straty**, ktorý má štatutárny orgán v úmysle dať valnému zhromaždeniu. Podľa slovenského Obchodného zákonníka je totiž valné zhromaždenie tým orgánom, ktoré schvaľuje účtovnú závierku a rozhoduje o rozdelení zisku a vysporiadaní straty.

Podľa slovenských právnych predpisov je **schvaľovanie účtovnej závierky akt, ktorý sa udeje až po dni, ku ktorému sa účtovná závierka zostavuje**. Napríklad účtovná závierka zostavená k 31. decembru 01 bude valným zhromaždením schvaľovaná až po 31. decembri 01. To znamená, že účtovná závierka k 31. decembru 01 je najskôr zostavená, v nej je vykázaný nejaký výsledok hospodárenia, a táto účtovná závierka je predmetom schvaľovania valným zhromaždením až v účtovnom období 02. Valné zhromaždenie zároveň rozhodne, ako sa naloží s výsledkom hospodárenia vykazaným v tejto účtovnej závierke:

- ak je vykázaný zisk, tak sa určitá časť prideluje do zákonného rezervného fondu (pokiaľ tento už nedosiahol hranicu stanovenú Obchodným zákon-

- d) **sume neuplatneného umorenia daňovej straty, nevyužitých daňových odpočtov a iných nárokov a odpočítateľných dočasných rozdielov, ku ktorým nebola účtovaná odložená daňová pohľadávka,**
- e) **odloženej dani z príjmov, ktorá sa vzťahuje k položkám účtovaným priamo na účty vlastného imania bez účtovania na účty nákladov a výnosov,**
- f) **vzťahu medzi sumou splatnej dane z príjmov a sumou odloženej dane z príjmov a medzi výsledkom hospodárenia pred zdanením, a to číselné porovnanie sumy splatnej dane z príjmov a sumy odloženej dane z príjmov a výsledku hospodárenia pred zdanením vynásobeným príslušnou sadzbou dane z príjmov,**
- g) **zmene sadzby dane z príjmov.**

K ods. 5

Väčšina informácií vyžadovaných v tejto časti sa týka **odloženej dane** z príjmov. S tým súvisia aj údaje:

- o odloženej daňovej **pohľadávke** [článok III. ods. 1 písm. s)] a
- o odloženom daňovom **záväzku** [článok III. ods. 2 písm. f)].

Informácia požadovaná v bode 6. sa zvyčajne poskytuje vo forme tabuľky. Je to vzťah (**prevod, odsúhlasenie**, angl. *reconciliation*) medzi:

- sumou **splatnej dane z príjmov a odloženej dane z príjmov** na jednej strane, a
- **výsledkom hospodárenia pred zdanením**, na strane druhej.

Ide o to, že ak adresát účtovnej závierky vie, že sadzba dane z príjmov na Slovensku je 21 %, tak potom očakáva, že daň z príjmov vykázaná v účtovnej závierke bude predstavovať 21 % zo zisku pred zdanením. Urobí si skúšku správnosti. Zisk pred zdanením si vypočíta z výkazu ziskov a strát, vynásobí ho 21 % a zrazu zistí, že mu to nejako nevychádza, že **daň z príjmov vykázaná v účtovnej závierke sa nerovná 21 % zo zisku pred zdanením**, ale že je vyššia alebo aj nižšia (väčšinou je vyššia). Môže to byť spôsobené viacerými faktormi:

- výsledok hospodárenia je tvorený nákladmi a výnosmi, pričom **nie všetky tieto náklady sú daňovo uznané a nie všetky výnosy sú zdanené**; inými slovami, základ dane je iný než je výsledok hospodárenia pred zdanením, pretože daňová politika štátu má (celkom logicky) iné ciele než má účtovná závierka, daňové predpisy sú iné než sú účtovné predpisy,
- účtovná jednotka môže mať k dispozícii daňovú stratu z predchádzajúcich účtovných období (zdôrazňujeme, že ide o **daňovú stratu**, nie o **účtovnú**

- **Podmienený majetok** uvádza v poznámkach až vtedy, ak je splnené kritérium pravdepodobnosti, t. j. pravdepodobnosť je vyššia než 50 %; to znamená, že:
  - pri pravdepodobnosti medzi 0 a 50 % sa neuvádza ani v poznámkach,
  - pri pravdepodobnosti od viac než 50 % až do „takmer isté“ sa uvádza v poznámkach,
  - od „takmer isté“ až do pravdepodobnosti 100 % sa vykazuje v súvahe, a nie v poznámkach.
- **Podmienené záväzky** uvádzajú v poznámkach až vtedy, ak pravdepodobnosť nie je zanedbateľná, veľmi nízka (angl. *remote*); to znamená, že:
  - pri pravdepodobnosti od 0 % do „zanedbateľnej“ sa neuvádzajú ani v poznámkach,
  - pri pravdepodobnosti od „zanedbateľnej“ do 50 % sa uvádzajú v poznámkach,
  - pri pravdepodobnosti vyššej než 50 % sa vykazujú v súvahe, a nie v poznámkach.

Kvôli úplnosti ešte uvedme, že IAS 37 neuvádza pri pravdepodobnosti žiadne konkrétne čísla, napr. 0 %, 50 %, viac než 50 % alebo 100 %. Používa len slovné spojenie „*more likely than not*“, čo sa dá preložiť ako „viac pravdepodobné než nepravdepodobné“, a čo v praxi teda znamená viac než 50 %.

Odporúčame venovať veľkú pozornosť **formulácii** podmieneného majetku a podmienených záväzkov. Aby bolo adresátovi účtovnej závierky jasné, že napr. podmienené záväzky sa nemajú vykázať v súvahe, a ich správne miesto je „len“ v poznámkach. Preto je vhodné použiť formulácie typu „účtovná jednotka je presvedčená, že právne predpisy neporušila a že sa prípadný súdny spor skončí v jej prospech“.

Pri podmienenom majetku a podmienených záväzkoch sa vyžaduje uviesť aj ich **hodnota**. Teda o **akú sumu vlastne vôbec ide**, a to vrátane odhadu rôznych **súvisiacich nákladov**, ktoré s tým vzniknú (napr. súvisiace náklady na súdny spor – právnici, poplatky, cestovné a pod.).

Posudzovanie, či ide o záväzky alebo podmienené záväzky a či ide o majetok alebo o podmienený majetok, patrí k najťažším vôbec. Zvyčajne je spojené s veľkou dávkou **subjektívneho posúdenia** zo strany vedenia účtovnej jednotky, a je to jedna z oblastí, ktorá si vyžaduje – použijeme moderné slovo – **úsudok (angl. judgement)**.

Ako sme už uviedli, jedným z kritérií pre uvedenie alebo neuvedenie v súvahe je **pravdepodobnosť**, a to v praxi spôsobuje problémy. Ak je pravdepodobné, že nastane úbytok ekonomických úžitkov, tak sa musia vykázať v súvahe (a majú vplyv na výsledok hospodárenia), zatiaľ čo ak nie je pravdepodobné, že